



KUVA: VISIT LAKELAND

Ratkaisuja 1,5 asteen Suomelle

*Ympäristö- ja kehitysjärjestöjen ehdotukset
hallituskaudelle 2019–2023¹*

1. Johdanto

Ilmastonmuutos uhkaa kaikkea mitä rakastamme, kaikkea mikä on korvaamatonta. Rajut metsä- ja maastopalot, ruoantuotantoon vaikuttava kuivuus, entistä tuhovoimaisemmat myrskyt, villieläinten määrän romahtaminen ja mannerjäiden kiihtyvä sulaminen ovat konkreettisia esimerkkejä ihmisen aiheuttaman ilmastokriisin etenemisestä. Ne antavat kuitenkin vasta kevyttä esimakua siitä, mitä meillä on edessä, jos fossiilisten polttoaineiden käyttö ja metsien hävitys jatkuvat.

Hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin lokakuussa 2018 julkaistun raportin mukaan ilmaston lämpenemisen rajoittaminen Pariisin sopimuksen mukaiseen 1,5 asteeseen on kuitenkin vielä mahdollista, jos ilmastonmuutoksen vastaisia toimia kiihdytetään kaikilla osa-alueilla välittömästi. Ratkaisevaa on, että maiden kansallisia tavoitteita ja toimia päästöjen jyrkäksi leikkamiseksi vauhditetaan lähivuosina ja hiilinieluja kasvatetaan, jotta jatketaan kohti katastrofaalista lämpenemistä.

Kevään vaaleissa ratkaistaan tulevaisuutemme. Yhdessä voimme tehdä Suomesta maailman ensimmäisen fossiilivapaan hyvinvointivaltion. Seuraavan eduskunnan tehtävä on jälleenrakentaa Suomi. Kestävä talous ja ilmastoystävälliset valinnat mahdollistava yhteiskunta voidaan saavuttaa vain vaikuttavien ja uskottavien poliittisten päätösten ja taloudellisten ohjauskeinojen avulla. Suomen pitää suojella luonnon hiilivarastoja ja kasvattaa hiilinieluja, luopua fossiilisista polttoaineista, siirtyä kestäväan energia- ja liikennejärjestelmään, sekä suunnata ruoantuotanto ja -kulutus kasvispainotteiseksi. Kulutuksemme pitää kohtuullistaa ja luonnonvarojen hallitsematon hyödyntäminen lopettaa.

Ilmastotoimissa on pidettävä kaikki mukana. Kannatamme oikeudenmukaista siirtymää, tukea maailman köyhimpien ilmastotoimiin, yhteisöenergiaa ja ilmastokasvatusta kaikille koulutusasteille. Suomen tulee myös toimillaan näyttää esimerkkiä ja kannustaa kansainvälisellä yhteistyöllä muita maita ilmastokriisin torjuntaan.

Ilmastonmuutos heikentää jo nyt elinmahdollisuuksia, aiheuttaa konflikteja ja lisää ilmastosiirtolaisuutta kaikista haavoittuvimmilla alueilla. Suomen on toimittava globaalina ilmastovastuun mukaisesti. Toimimalla nyt voimme vielä turvata sekä nykyisten että tulevien sukupolvien mahdollisuudet hyvään elämään. Nyt on pakko toimia!

1 (etusivu) Hyväksytty 25.2.2019.



2. Suomen ja EU:n päästövähennystavoite 1,5 asteen mukaiseksi

Hallitustenvälisen ilmastomuutospaneeli IPCC:n lokakuussa 2018 julkaistu raportti vahvisti, että Pariisin ilmastopimuksen tavoite pyrkiä rajoittamaan maapallon keskimääräinen lämpötilan nousu 1,5 asteeseen on ainoa hyväksyttävä tavoite ilmastopolitiikalle. Suomen pitää tunnustaa historiallinen vastuunsa ja asettaa viipymättä kansallinen päästövähennyssitoumus Pariisin ilmastopimuksen mukaiselle tasolle. Suomen pitkän aikavälin ilmastopolitiikan pitää toteuttaa 1,5 asteen mukaisia, oikeudenmukaiseen taakanjakoon perustuvia ilmastotoimia.

- Suomen päästöjä vähennetään vuoteen 2030 mennessä vähintään 65 prosenttia vuoden 1990 tasosta.
- Suomen nettopäästöt² ilmakehään ovat negatiivisia vuoteen 2030 mennessä.
- Suomen maankäyttösektorin luonnolliset hiilinielut (metsät, maatalous ja suot) kasvavat tasaisesti vuoteen 2030 asti. Maankäyttösektorin nettonielu³ on vuonna 2030 vähintään 40 miljoonaa tonnia ja jatkaa kasvua tämän jälkeen.
- Ilmastolain tavoitetaso päivitetään 1,5 asteen mukaiseksi.
- Luodaan ilmastokestävä valtion omistajaohjauspolitiikka, joka on linjassa 1,5 asteen tavoitteen kanssa. Ilmastokestävän omistajaohjauspolitiikan myötä luovutaan arktisen öljynporauksen edistämisestä ja vauhditetaan fossiilisten polttoaineiden alasajoa sekä hiilivarastojen ja -nielujen suojelua ja kasvattamista niin Suomessa kuin kansainvälisestikin.
- Tilastokeskus seuraa ja tiedottaa jatkossa vuosittain myös Suomen kulutusperäisistä päästöistä. Tehdään suunnitelma kulutusperäisten päästöjen vähentämiseksi.
- Vahvistetaan ilmastovaikutusten merkitystä ympäristövaikutusten arvioissa ja ympäristön-suojelulain mukaisessa lupaharkinnassa.

Suomen ilmastopolitiikka on osa EU:n päästövähennystavoitteita. Tulevana neuvoston puheenjohtajamaana Suomella on erityinen vastuu näyttää esimerkkiä ja vaatia vaikuttavia ja uskottavia ilmastotoimia EU-tasolla. EU:n tulee näyttää globaalisti kestäväälle taloudelle suuntaa, joten Suomen pitää määrittämisesti edistää EU:ssa seuraavia tavoitteita:

- Nostetaan EU:n päästövähennystavoite vuodelle 2030 vähintään 65 prosenttiin vuoden 1990 tasosta, ja kasvatetaan samalla luonnollisia nieluja. EU:n tulee olla hiilineutraali vuoteen 2040 mennessä ja nielujen päästöjä suuremmat sen jälkeen EU:n sisäisin toimin⁴.
- Vahvistetaan hiilinieluja EU-tasolla ja rajataan sektoreiden välisiä joustoja, jotta maankäyttösektoriin liittyvät epävarmuudet eivät vaaranna päästövähennystavoitteiden saavuttamista päästökauppa- ja taakanjakosektoreilla.
- EU:n budjetin on oltava ilmastokestävä: käytetään 40 prosenttia varoista ilmastomuutoksen hillintään ja sopeutumiseen, eikä rahoiteta hankkeita, jotka ylläpitävät fossiilisten polttoaineiden käyttöä. Lisäksi Suomen tulee vaatia EU:n laajuista ympäristölle haitallisten tukien poistoa.
- Tiukennetaan päästökauppaa niin, että vähennetään päästöyksiköiden määrä Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaiselle tasolle ja mitätöidään ylimääräiset päästöyksiköt. Luovutaan päästöyksiköiden ilmaisjaosta ja päästökaupan kustannusten kompensaatiosta teollisuudelle.

2 Nettopäästöillä tarkoitetaan kasvihuonekaasupäästöjen ja hiilinielujen summaa.

3 Nettonielulla tarkoitetaan maankäyttösektorin nielujen ja päästöjen erotusta, kun sektori kokonaisuudessaan sitoo hiiltä

4 <http://www.caneurope.org/publications/can-europe-positions/1656-can-europe-position-on-long-term-targets>

- Asetetaan päästökaupassa hiilelle lattiahintaa⁵ yhdessä pohjoismaisten sähkömarkkinoiden avainmaiden kanssa.
- Edistetään hiilitullien käyttöönottoa.

3. Irti fossiilisista polttoaineista, ympäristölle haitallisista tuista ja vauhtia energiatehokkuuteen

Suomen energiapolitiikka 2020-luvulla ja seuraavalla hallituskaudella päivitettävä pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma tulee pohjata kokonaan uusiutuvan energian käyttöön. Kestävät energiaratkaisut perustuvat esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoimaan, lämpöpumppuihin, geotermiseen energiaan, energiatehokkuustoimenpiteisiin ja kysyntäjoustoihin.

Lopetetaan fossiilisten polttoaineiden käyttö vuoteen 2035 mennessä.

- Luovutaan kivihiilestä, öljylämmityksestä ja turpeesta vuoteen 2025 mennessä.
- Luovutaan välittömästi öljylämmityksen 10 prosentin biosekoitevelvoitteesta.
- Lisätään sähkön ja kaukolämmön kysyntäjousta taloudellisten kannustimien (kuten suhteellisen sähköveron, normiohjauksen ja kotitalousvähennyksen) avulla, jotta saadaan kysyntäjousta piiriin yli 2000 MW loppukuluttajien sähkönkäytöstä ja 2000 MW loppukuluttajien kaukolämmön kulutuksesta vuoteen 2030 mennessä.
- Edistetään tuuli- ja aurinkovoimaa kustannustehokkailla ohjaukskeinoilla (esimerkiksi tarjouskilpailujen jatkamisella). Mahdollistetaan hajautetun uusiutuvan energian läpimurto edistämällä yhteisöenergiaa⁶ ja mahdollistetaan energiaosuuskuntien toiminta muun muassa uudistamalla sähkömarkkinalakia.

Lopetetaan ympäristölle haitalliset tuet hallituskauden 2019–2023 aikana. Lopetetaan energiantuhtaukseen ja fossiilisten energiamuotojen käyttöön kannustavat tuet vuonna 2020.

- Lopetetaan fossiilista energiaa tukeva energiaveropalautus maataloudessa ja teollisuudessa.
- Muutetaan energiaintensiivisten yritysten matalampi sähköveroluokka ympäristöperusteiseksi.
- Poistetaan turpeen verotuki.
- Lopetetaan fossiilisten polttoaineiden verotuet liikenteessä (dieselin normaalia alempi verokanta, työkoneiden kevyen polttoöljyn normaalia alempi verokanta ja polttoaineverotuksen poikkeama vesiliikenteessä).
- Lopetetaan investoiminen energiatuotannon maakaasuinfrastruktuuriin ja suunnataan rahavirrat ympäristöllisesti kestäviin uusiutuviin energiaratkaisuihin.
- Muutetaan maa- ja metsätalouden tuet ympäristöperusteisiksi, ja sen osana kannustetaan maanomistajia edistämään hiilivarastojen ja -nielujen suojelua ja vahvistamista.

Pienennetään oleellisesti Suomen kiinteistökannan energiankulutusta. Energiaviisaan asumisen tulee olla terveellistä ja kaikkien ulottuvilla.

- Asetetaan koko rakennuskannalle eri rakennustyyppien mukaan tiukat, vähintään Pohjoismaista kärkitasoa olevat energialuokkavaatimukset.

⁵ Lattiahinnalla varmistetaan, että päästöoikeuksien hinta pysyy aina tietyllä minimitasolla. Se voidaan toteuttaa esimerkiksi päästömaksuna tai verona, joka on sidottu päästökaupan hintaan.

⁶ Yhteisöenergialla tarkoitetaan erilaisten yhteisöjen omaa energiantuotantoa, esimerkiksi taloyhtiöiden aurinkosähköntuotantoa.

- Velvoitetaan taloyhtiöt toteuttamaan kunnianhimoiset energiansäästötoimet remonttien yhteydessä.
- Tuetaan kotitalouksien, taloyhtiöiden ja yritysten energiaremontteja muun muassa palauttamalla korotetusti energiaremonttien tuki (mukaan lukien tuki lämpöpumppuihin siirtymiselle).
- Laaditaan vuoteen 2050 ulottuva pitkän aikavälin kansallinen peruskorjausstrategia osana EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivin (EPBD) toimeenpanoa. Hallituksen tulee asettaa strategian tavoitteeksi, että Suomen kiinteistökanta olisi Pohjoismaiden energia- ja terveellisin. Strategiaan sisältyvän etenemissuunnitelman toimenpiteiden ja vuosi 2030 ja 2040 asetettavien välitavoitteiden tulee olla kunnianhimoisia.

4. Liikenteen päästöt nolnaan

Liikennekuluttuuri muuttuu, ja palvelulähtöisyys ja yhteiskäyttö tekevät läpimurtoa. Julkisen ja kevyen liikenteen saatavuuteen ja saavutettavuuteen tulee investoida moninkertaisesti koko maassa. Uudet käyttövoimat korvaavat fossiilienergiaa⁷ ja yksityisautoilun määrän tulee pienentyä vähintään 20 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.

- Osoitetaan 100 miljoonaa euroa vuodessa kevyen liikenteen edistämiseen (kuntien ja valtion kävely- ja pyöräilyinfrastruktuuri ja määräaikaisten sähköpyörän hankintatuki). Otetaan käyttöön ruuhkamaksut suurimmilla kaupunkiseuduilla. Vahvistetaan raideyhteyksiä yli 10 miljardin euron pitkäjänteisellä investointiohjelmalla⁸.
- Asetetaan myyntikielto uusille fossiilikäyttöisille polttomoottoriautoille viimeistään vuonna 2027. Rajataan julkiset autohankinnat vuodesta 2021 alkaen pääsääntöisesti täyssähkö- ja biokaasuautoihin.
- Edistetään sähköistymistä ja biokaasun hyödyntämistä henkilöautoliikenteen lisäksi erityisesti palvelumuotoisessa, julkisessa ja raskaassa liikenteessä. Vauhditetaan latausinfrastruktuurin parantamista lainsäädännöllä⁹ ja tuetaan biokaasun tuotantoa, biokaasuasemien rakentamista, sekä kaasuautoiksi muuntamista. Runsaspäästöisten autojen romutuspalkkio rajataan täyssähkö- ja biokaasuautojen sekä sähköpyörän hankintaan ja liikenteen palveluihin.
- Edistetään sähkö- ja biokaasuajoneuvojen käyttöä polttoaineen verotuilla.
- Uudistetaan työmatkatuet (työmatkakuluvähennys, autoetu, vapaa autoetu ja pysäköintituki) kannustamaan voimakkaasti kevyen ja julkisen liikenteen sekä sähkö- ja biokaasuautojen käyttöä.
- Kiristetään autojen päästönormeja lisää EU-tasolla ja vahvistetaan merkittävästi polttoaine-erotuksen hiilidioksidiosuutta Suomessa.
- Asetetaan päästöperusteinen lentovero ja suunnataan verotuotot kotimaisen vähäpäästöisen liikenteen edistämiseen. Edistetään kansainvälisiä aloitteita lentoliikenteen päästöjen rajoittamiseksi Pariisin sopimuksen tavoitteiden kanssa yhteensopivalle tasolle. Suomen tulee myös edistää kansainvälisesti lentopolttoaineiden verotusta, mukaan lukien verotusmahdollisuudet EU:ssa.

7 Vaihtoehtoisia energiamuotoja, kuten sähköä ja biokaasua, hyödyntävien henkilöautojen määrää lisääntyy noin 850 000:een vuoteen 2030 mennessä.

8 Toimenpideohjelma hiilettömään liikenteeseen 2045 Liikenteen ilmastopolitiikan työryhmän loppuraportti. https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/25f36343-b43d-4a4e-8bd4-83b78fd0188f/ebc53b06-0bf8-474a-9e78-aa59944455a3/RAPORTTI_20181212100813.pdf

9 Sähköautoilun edistäminen vaatii latausmahdollisuuksien kehittämistä. Ilmastopaneelin Policy Brief 2018. https://www.ilmastopaneeli.fi/wp-content/uploads/2018/10/Ilmastopaneeli_policy_brief_latausmahdollisuudet_WEB_280618.pdf

Kestävien bioressurssien rajallinen saatavuus tunnistettava myös liikennesektorilla

- Uudistetaan biopolttoaineiden sekoitevelvoitetta tarvehierarkian pohjalta suuntaamalla biopolttoaineet sinne, missä korvaavia vaihtoehtoja ei ole tarjolla, ja jossa liikkumistarve on perusteltu. Tarkistetaan sekoitevelvoitteen edellyttämä biopolttoaineiden kokonaismäärä alaspäin tasolle, joka voidaan kattaa kotimaisten jätteiden ja tähteiden¹⁰ pohjalta. Suomen tulee myös sitoutua luopumaan ruoka- ja rehupohjaisista biopolttoaineista vuoteen 2025 mennessä lopettamalla ensin kaikkien syötäviin öljyihin pohjautuvien biopolttoaineiden käyttö. Tällä toimella Suomi ehkäisee metsäkatoa kansainvälisesti.
- Rajallista kotimaista biopolttoaineresurssia voidaan käyttää kattamaan esimerkiksi maanteiden raskasta liikennettä, meriliikennettä ja kansainvälistä lentoliikennettä. Edellä mainittu sekoitevelvoite ulotetaan koskemaan myös niitä.

5. Suojellaan ja vahvistetaan luonnon hiilinieluja

Päästövähennykset eivät yksin riitä ilmastonmuutoksen hillintään, vaan ilmakehään jo päässyttä hiiltä pitää sitoa ja varastoida takaisin maahan. Luonnon ekosysteemeistä tulee entistäkin tärkeämpiä ja turvallisinta tapaa hiilen sidontaan on metsien ja soiden suojelu ja ennallistaminen. Yksi tehokkain keino vahvistaa hiilinieluja on metsien hakkuiden vähentäminen.

Laaditaan Suomen hiilinielujen ja -varastojen (metsät, maatalous ja suot) suojelemiseksi ja lisäämiseksi kansallinen strategia, joka sisältää seuraavat toimenpiteet:

- Määritellään toimenpiteet metsäkadon pysäyttämiseksi, erityisesti turvepeltojen raivaamisen lopettaminen sekä rakentamisen hillintä metsämailla.
- Kannustetaan kuntia kaavoittamaan niin, että lähimetsät ja niiden hiilivarastot suojellaan ja niiden hiilinieluja vahvistetaan, muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksessa.
- Alennetaan Metsähallituksen tulostavoite 60 miljoonaan euroon vuodessa ja tehdään valtion mailla seuraavat toimenpiteet: pidennetään hakkuukiertoa, lopetetaan valtaosa avohakkuista ja siirrytään jatkuvapeitteiseen metsänkasvatukseen erityisesti turvemailla.
- Luodaan uusi ohjauskeino, jolla kannustetaan yksityismaiden metsänomistajia pidentämään hakkuukiertoa.
- Turvemailla lopetetaan kunnostus- ja täydennysojitukset ja rajoitetaan riskiperusteisesti ojituksia ja maanmuokkausta. Kielletään metsälaissa turvemaiden avohakkuut ja rajoitetaan avohakkuuta muilla ympäristön kannalta erityisen tärkeillä alueilla.
- Lopetetaan uusien soiden avaaminen turpeen kaivuuseen.
- Laajennetaan metsien ja soiden suojelualueita asettamalla selkeät tavoitteet pysyvästi suojellun metsä- ja suoalan lisäämisestä 17 prosenttiin ja osoittamalla luonnonsuojelualueiden hankintaan ja korvauksiin vähintään 100 miljoonan euron vuosittainen rahoitus. Toimeenpannaan viime hallituskaudella valmisteltu soidensuojelun täydennysohjelma.
- Ennallistetaan 15 prosenttia kaikista heikentyneistä elinympäristöistä. Laaditaan elinympäristöjen ennallistamisohjelma, jolle osoitetaan vähintään 140 miljoonan euron vuosittainen rahoitus.
- Luovutaan kantojen, järeän runkopuun (mukaan lukien lahoppuun) ja kuitupuun energiankäytön tukemisesta.

¹⁰ Kestävillä jätteillä ja tähteillä tarkoitetaan jakeita, jotka eivät ole peräisin luonnonsuojelualueilta tai alueilta, jotka ovat tärkeitä biodiversiteetille, eivät ole ruoka- tai rehupohjaisia, eivät ole peräisin runkopuusta tai peräisin bioenergiaksi kasvatetuista vieraslajeista. Kestävillä jakeilla ei myöskään ole muuta vaihtoehtoista käyttöä. http://www.birdlife.org/sites/default/files/a_new_eu_sustainable_bionenergy_policy_2016.pdf

- Asetetaan kestävyyskriteerit biopolttoaineille, jotka varmistavat ilmastohyödyt myös lyhyellä aikavälillä ja suojelevat ekosysteemien toimintaa.

Suomen ei tule investoida hankkeisiin tai infrastruktuuriin, jotka kiihdyttävät metsien hakkuita tai pienentää muiden ekosysteemien hiilivarastoja. Suomen tulee edistää metsien ennallistamista sekä metsien ja suometsien suojelua kansainvälisesti muun muassa ilmasto- ja biodiversiteetti-neuvotteluissa.

6. Siirrytään kasvispainotteiseen ruokaan

Ruoantuotannon ja -kulutuksen osuus on reilu viidennes suomalaisten hiilijalanjäljestä ja ruoantuotannon ilmastovaikutuksista 80 % tulee eläinperäisistä tuotteista. Ilmastomyönteinen ravinto on myös hyväksi terveydelle, joten tavoitteena tulee olla suomalaisten lihankulutuksen laskeminen neljänneksellä hallituskauden loppuun mennessä ja puolittaminen 2030 mennessä. Tavoitteeseen päästään seuraavilla toimenpiteillä:

- Uudistetaan ruoantuotannon tukijärjestelmää niin, että se tukee lihantuotannon vähentämistä ja kotimaista kasviproteiinien tuotantoa.
- Ohjataan ruoan kulutusta kustannustehokkailta ohjaukskeinoilla kohti kasvispainotteista ruokavaliota.
- Lisätään kasvisruoan osuutta julkisissa hankinnoissa niin, että aterioista vähintään 50 prosenttia on kasvisruokaa hallituskauden loppuun mennessä.
- Laaditaan ruokahävikille vähentämishjelma, jolla hävikkiä vähennetään 50 prosenttia vuoteen 2025 mennessä verrattuna vuoden 2017 tasoon.
- Ehkäistään Suomeen tuodun ruoan tuotannon haitallisia ilmastovaikutuksia ajamalla EU:lle metsäkadon hillintästrategiaa.

Ilmastokestävä maatalous vaalii hiilen varastoja ja maaperän kuntoa

- Tehostetaan ympäristötukijärjestelmää ja lisätään ympäristötoimenpiteitä kaikkien maataloustukien ehtoihin. Vahvistetaan tukien vaikuttavuutta kohdentamalla toimenpiteet sinne, missä positiivinen vaikutus on suurin.
- Lopetetaan suopeltojen raivaus. Pilotoidaan turvemaiden kosteikkoviljelyä ja ennallistetaan alueita maaperäpäästöjen hillitsemiseksi.
- Vähennetään teollisten lannoitteiden kulutusta maatalouden ohjaukskeinoilla, esimerkiksi edistämällä luomutuotantoa julkisilla hankinnoilla. Asetetaan tiukat ympäristönormit kierrätyslannoitteille ja edistetään niiden käyttöä. Selvitetään sopivaa ohjaukskeinoa ja toteutetaan seuraavan hallituskauden aikana, tavoitteena teollisten lannoitteiden käytön vähentäminen 80 prosentilla vuoteen 2030 mennessä.
- Ohjataan karjantuotannon ylimääräinen lanta biokaasun tuotantoon ja tuetaan biokaasun hyödyntämistä maataloilla.
- Kirjataan maatalouden ympäristöohjelmaan vähintään 80 prosentin ympärivuotinen kasvi- peitteisyys eroosioherkimmille alueille.
- Ohjataan tutkimusvaroja ja pilotoidaan taloudellisia kannustimia hiilen sidontaan maatalousmailla.

7. Ratkaistaan ilmastonmuutos reilusti

Yhteiskunnan jälleenrakennuksessa on pidettävä kaikki mukana. Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen tuo mukanaan uusia työpaikkoja, jotka edellyttävät uutta osaamista. Rakennemuutoksesta kärsivät alueet ja ihmisryhmät ansaitsevat nykyistä vahvempaa muutosturvaa. Päästöjen hinnan nousun vaikutusta kansalaisille ja epäreiluja tulonjakovaikutuksia voidaan kompensoida, jotta ilmastotoimet eivät kasvata eriarvoisuutta tai osattomuutta.

- Arvioidaan hallituskauden ilmastokäänteen työllisyys- ja tulonjakovaikutukset väestöryhmittäin ja alueittain.
- Selvitetään uudelleen koulutustarpeet ja panostetaan ilmastomyönteiseen osaamiseen suomalaisen ilmastoratkaisuosaamisen lisäämiseksi. Vahvistetaan ilmastokasvatusta kaikilla koulutusasteilla, jotta sopeutuminen yhteiskunnan muutokseen helpottuu.
- Vahvistetaan muutosturvaa, jonka osana tunnistetaan ennalta ilmastotoimien ja -muutoksen lähivuosina aiheuttama haavoittuvaisuus ja erityistarpeet. Luodaan rahoitusmekanismi (esimerkiksi rahasto) ja vahvempaa muutosturvaa edistävät toimet haavoittuvaisia ryhmiä ja heitä edustavia sidosryhmiä kuullen.
- Laaditaan osana hallituksen ilmastostrategioita maakunnalliset ilmastosiirtymän suunnitelmat, joissa tunnistetaan alueelliset rakennemuutosten tarpeet ja tuetaan alueellisten ilmastotavoitusten tulevaisuussuunnitelmien tekoa.
- Kompensoidaan verotuksella ja tulonsiirroilla ilmastotoimien aiheuttamat lisäkustannukset vähätuloisille ja haavoittuvaisille ryhmille sosiaaliturvan, verotuksen ja parempien palveluiden kautta.
- Palautetaan kansalaisille osa kulutusverojen kasvusta, jotta ohjausvaikutuksen hyväksyttävyyks kasvaa. Tämä luo myös lisäkannusteen vähäpäästöisyyteen siirtymiseksi.
- Varmistetaan maataloudessa joko riittävät tuet (ensisijainen keino) tai riittävät siirtymäajat tuotannon uudelleen suuntaamiseksi.

8. Globaalisti oikeudenmukainen Suomi

Suomi voi olla kokoaan merkittävämpi ilmastopoliittinen toimija kansainvälisillä areenoilla. Suomen pitää edistää ilmastodiplomatiaa, Pariisin sopimuksen globaalia täytäntöönpanoa sekä oikeudenmukaista ilmastorahoitusta.

- Nostetaan ilmastonmuutos Suomen ulkopoliittiseksi painopistealueeksi.
- Edistetään EU:n kauppasopimusten ilmastokestävyttä ja suunnataan ne tukemaan Pariisin sopimuksen tavoitteita.
- Nostetaan Suomen lahjamuotoinen ilmastorahoitus oikeudenmukaiselle tasolle vähintään 200 miljoonaa euroon vuodessa. Ohjataan päästöhuutokauppatulot kansainvälisiin ilmastotoimiin ja kehitysyhteistyöhön. Kun ilmastorahoitus saadaan tavoitteen mukaiseksi, päästöhuutokauppatuloilla voidaan tukea myös kotimaisia ilmastotoimia. Ilmastorahoitus ohjataan tasaisesti hillintään ja sopeutumiseen ja sen tulee olla lisäistä suhteessa kehitysyhteistyövaroihin. Suomen hankkeiden pitää tukea paikallisia yhteisöjä, maa- ja metsätalouksia sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistamista ja muiden ympäristötavoitteiden saavuttamista.
- Edistetään kansainvälistä keskustelua vuoden 2025 jälkeisestä määrällisestä ilmastorahoitustavoitteesta ja tuetaan vahinkojen ja menetysten korvaamista lisäisenä muulle ilmastorahoitukselle.
- Suomen kansallisten ja kansainvälisten biotalousaloitteiden tulee olla kestäviä ottaen huomioon maapallon kantokyvyn rajat ja keskittyä luonnonvarojen kulutuksen vähentämiseen.